

Kääntäjien esipuhe

Hoivaajien kapina kertoo Espanjassa asuvien naisten karuja tarinoita. Freelancekääntäjät pohtivat, kuinka pitää mieli kasassa keskellä loputonta yksinäistä työtä. Opiskelijat rahoittavat väitöskirjansa viimeistelyn huohottamalla seksipuhelimeen yön tunteina. Paperittomat siirtolaiset kasvattavat espanjalaisten uranaisten lapset ala-arvoisilla palkoilla. Mikä on freelancerin, huoran tai siirtolaisen ase, kun lakkoon ei voi mennä? Kuka maksaa työn ruumiille aiheuttamien vaivojen hoidon?

”Eihän tällaista tapahdu Suomessa”, sanovat kuukausipalkkaisessa työssä olevat keski-ikäiset. Mutta kun tapahtuu. Näitä tarinoita kyllä kuulee Suomessakin jatkuvasti: juhlissa, keittiössä, uimahallin saunassa.

”Ethän sinä ole edes ollut työelämässä”, sanoo äiti kolmikymppiselle, joka tekee projektitöitä ja jonka gradun viimeistely siksi venyy. ”Oikea työelämä” karkaa jonnekin oman elämämme ulkopuolelle: meidän tuntemamme työelämä koostuu niistä töistä joita vanhemmat eivät edes töiksi tunnista. Se työelämä, jonka meidän ikäluokkamme tuntevat, on pätkätöiden, epävarmojen ja epämääräisten töiden työelämää.

Tämäkin kirja suomennettiin jossain oikean työelämän reu-namilla. Teimme käännöstä kukin tahollamme, muiden töiden, projektien tai opiskelujen lomassa, tiloissa, joissa oikeastaan kuuluisi tehdä jotain muuta. Suomennostyö oli lähtökohtaisesti pal-katonta, vaikka pieni yhteinen apuraha (kiitos, Kordelinin sää-tiö!) tuotti sille minimaalisen tuntipalkan. Kielitaitoa enemmän meidät on pätevoittänyt tämän kirjan kääntäjiksi prekaari koke-mus omassa arjessamme.

* * *

Vaikka Suomessa ay-liike on taistellut työntekijöille oikeuksia ja julkiset palvelut ovat perinteisesti toimineet paremmin kuin Etelä-Euroopassa, ei tämän kirjan sanomaa voi sivuuttaa meilläkään. Prekarisaation logiikka toimii Suomessakin suuryrityksistä pikkufirmoihin ja valtionhallinnosta järjestöihin.

Kun työelämän tehostamisesta on tullut kyseenalaistamaton dogmi, me toimimme puskureina. Kun ydintyöntekijät eivät riitä, kutsutaan pätkätyöläiset apuun. Kun pätkätyöläinen on ilman pätkää, se on hänen pulmansa. Riski on siirretty alihankintaketjun alimmalle tasolle.

Kirjassa ecuadorilainen kotiapulainen kuvaa erinomaisesti kokemusta, jonka mekin kääntäjinä, tutkijoina, toimittajina ja opiskelijoina jaamme. Ainoastaan mitattavista suorituksista maksetaan, vaikka työssä on koko elämämme.”Meille ei makseta siitä älyllisestä ja emotionaalisesta työstä jota tarjoamme. Meille maksetaan ainoastaan – ja huonosti – tekemästämme fyysisestä työstä. Työnantajat eivät tunnusta tai maksa meille elämäkokemuksestamme, mutta he hyödyntävät sitä.”

Eräs kirjan keskeisistä aiheista onkin työn ja muun elämän, tai tuotannon ja uusintamisen välisten erojen katoaminen. Naiset ovat aina ihmetelleet, miten erottaa toisistaan työ ja muu elämä. Jos hoidan lapsia töissä ja hoidan lapsia kotona, miksi toista kutsutaan työksi ja miksi vain siitä maksetaan palkkaa. Nyt perinteisesti naisten työtä tai kotityötä leimanneet piirteet tulevat keskeisiksi kaikissa töissä. Työ on yhä henkilökohtaisempaa, siinä tarvitaan kykyä sopeutua erilaisiin sosiaalisiin tilanteisiin, samastua toisten tunteisiin tai sitoutua ”aidosti” siihen, mitä tekee.

Me halusimme tehdä näistä muutoksista näkyviä, ja siksi olimme järjestämässä EuroMayDay-mielenosoituksia ja toimimme Suomen prekariaattiliikkeessä. Kun vappuna 2006 tanssimme mielenosoituksen mukana läpi Helsingin keskustan, tuntui siltä, että meistä näkymättömistä oli tullut näkyviä. Prekariaatti tuli Suomessa yhteiskunnan reunamilta keskiöön – se

puski tiensä kaduille ja kaduilta mediaan. Prekarisaation ja prekariaatin käsitteet jäivät elämään, koska monet tunnustivat niistä itsensä.

Prekariaattiliike oli tärkeä: se loi samaistumisen kohteen, ja antoi sanat kokemuksille, joille ei aiemmin ollut sanoja. Jotain siitä jäi silti puuttumaan. Suomeen ei syntynyt pysyvämpiä tiloja, joissa vaihtaa kokemuksia prekaarista arjesta. Vaikka prekaarisuus onkin päivän yhteiskunnallinen ilmiö, jokainen paniikissa töitä pakertava syyttää silti itseään siitä, ettei juuri hänen tilanteensa ole parempi kuin toisten. Ilmiö on laaja, mutta ongelmat tuntuvat silti yhä yksilöllisiltä: minun ajankäyttöni, minun työsuhdeongelmani, minun projektikuvioni, jotka ovat poikkeuksellisuudessaan niin ainutlaatuisia, ettei kukaan niitä voi ymmärtää...

* * *

Tämän kirjan tekijät onnistuivat siinä, missä me emme, ja sen takia meistä tuntui tärkeältä kääntää se suomeksi. *Precarias a la deriva* toi naiset yhteen jakamaan prekaarisuuden kokemuksen. Se oli koe, joka loi solmukohtia heidän yksityisiltä tuntuneiden tilanteidensa välille. Kirja ei jää märehimään kurjuutta. Se näyttää myös naisten voiman ja tavat kapinoida arjessaan. Naiset pysyvät pinnalla yhteisten ja yhteisöllisten kokemusten avulla.

Prekarisaatio hajuttaa ihmiset irralleen toisistaan, jolloin kapina muuttuu mahdottomaksi. Siksi yhteen tuleminen on jo itsessään vastarinnan ensimmäinen askel. Se on osoitus siitä, ettemme suostu kapitalismin logiikan ja elämää rajoittavan epävarmuuden alaisiksi. Toivomme, että tämä kirja innoittaa ihmisiä myös Suomessa jakamaan kokemuksia prekaarisuudesta ja oman elämänsä lakoista sekä luomaan vastarinnan horisontteja.

Kääntäjät Laura Böök, Riie Heikkilä, Eeva Itkonen,
Anna-Reetta Korhonen ja Eetu Viren

Huomautus

Kirja, jota pitelet käsissäsi, on olemassaolon prekaarisuutta käsittelevän toimintatutkimussarjan ensimmäinen tuote. Se on moniääninen ja alati keskeneräinen. Toimintatutkimuksen aloitti joukko naisia tammikuun 20. päivän 2002 yleislakon aikana, ja se jatkuu edelleen. Se on eräänlainen Frankensteinin hirviö, joka on kursittu kokoon pala palalta: tehty kohtaamisista etsittäessä yhteisiä nimittäjiä, voimaannutettavista singulaarisuuksista, yhteistyön muodoista, vastarinnasta, paosta ja moneuden organisoimisen tiloista.

Kirja ei siis ole perinteisen tutkimuksen tulos, täynnä numeroita ja esineellistä objektiivisuutta, eikä se kata kokonaan niitä alueita, joihin työn ja olemassaolon väistämätön prekari-soituminen vaikuttaa. Kyse on pikemminkin liikkeessä olevasta ja avoimesta yhdistelmästä kertomuksia, päiväkirjamerkintöjä ja huomautuksia, jotka ovat syntyneet yhteisestä ja kriittisestä jokapäiväisen elämämme tutkimisesta. Tutkimuksemme haastaa niin itsensä kuin kaikki matkan varrella kohtaamamme ihmiset pohtimaan kysymyksiä, kuten: millainen on sinun prekaarisuutesi? Mikä on sinun lakkosi? Mikä on sinun sotasi? Tunnuslauseemme on: lähdetään liikkeelle itsestämme, jotta emme jämhäitäisimme itseämme (kuten pääoma ja patriarkaatti haluaisivat). Ollaan tottelemattomia integroidun globaalin kapitalismin jaotteluja ja

rajoja kohtaan, jotta voimme olla yhdessä ja sekoittua toisiimme. Kiinnitytään kaupunki-yritykseen yhteisenä maaperänä ja konfliktin paikkana: ollaan (prekaarisuuden, pakonalaisen liikkumisen, resurssien epätasa-arvoisen saatavuuden, riiston, pelon ja yksinäisyyden...) sisällä ja vastaan.

Muutamia keskeisiä työkalujamme ovat:

– kuljeskelu, sekasortoisen ja totaalisen liikekannallepanon rutinoiman aikatilaa auki punomisen ja prekaarisuuden piirien uudelleen keksimisen välineenä

– työpaja, jakamisen ja syventämisen tilana

– sekä kokoukset itseanalyysin, ongelmien paikantamisen ja joidenkin työtä ja toimintaa koskevien hypoteesien muotoilun tilana.

Kirja jakautuu viiteen osioon. *Prosessi*-osassa kuvaillaan reittiä, jonka olemme kulkeneet Precarias a la derivan alkuvaiheista tähän hetkeen asti, sen lähtöpisteitä ja keksintöjä, kuten myös joitakin kävelyretkiämme innoittaneita pohdintoja ja lukukokemuksia. *Matkapäiväkirjat* kokoavat yhteen kertomuksia keskeisistä yhteisistä kuljeskeluistamme. *Keskustelut* koostuvat neljästä haastattelusta, joissa syvennetään eräitä kuljeskelujen ja niiden jälkeisten keskustelujen aikana jatkuvasti esiin nousseita teemoja, kuten hoivan kriisi ja yksityistäminen, transnationaaliset perheet, hoivan, huomion ja seksin jatkuvasti lisääntyvä pääomaksi muuttaminen, seksin ja tunteiden siirto etelästä pohjoiseen, prekariisaatio ja palvelutyön ketjuttaminen, pakonalainen liikkuvuus, elämän prekarisaation vastaiset yhteistyön käytännöt... *Prekaareissa tarinoissa* julkaisemme kaikki kertomukset, jotka on kirjoitettu vastauksena meidän sähköpostilistallamme esittämäämme kutsuun. Pyysimme ihmisiä kertomaan oman kokemuksensa prekaarisuudesta. Viimeiseksi, otsikon *Keskeneräisiä ajatuksia* alle olemme koonneet kolme eri tarkoitukseen kirjoitettua tekstiä: kaksi niistä on pitkän kollektiivisen kehittelyprosessin hedelmiä (yksi hoivan globalistumisesta, toinen kaupunginosan nuori-

sokollektiivin itsenäisestä tutkimuskokeilusta). Kolmas on urhea yksilöllinen tilinteko prekaarisuudesta taiteen maailmassa, jossa rahasta puhuminen tuntuu aina sopimattomalta.

Monia asioita jäi kirjoittamatta, kun aika loppui kesken. Toisista asioista olemme parhaillaan kirjoittamassa. Jälkiämme voit seurata osoitteessa <http://www.sindominio.net/karakola/precarias.htm> ja naisten vallatussa talossa Eskalera Karakolassa (c/ Embajadores 52; Madrid).

Processi

1. Precarias a la deriva (Kuljeskelua työn ja ei-työn välillä)

Synopsis: olemme prekaareja. Prekaarina olemiseen liittyvistä asioista jotkut ovat hyviä (moninaisten taitojen, tietojen ja kykyjen kasaantuminen jatkuvasti uudelleen muotoutuvien työtä ja elämää koskevien kokemusten myötä), monet huonoja (haavoittuvaisuus, epävarmuus, köyhyys, sosiaalisen turvan puuttuminen), mutta suurin osa on moniselitteisiä (liikkuvuus, joustavuus). Meidän tilanteemme ovat kuitenkin niin erilaisia, niin ainutkertaisia, että meidän on hyvin vaikeaa löytää yhteisiä nimittäjiä, joista lähteä liikkeelle, tai selkeitä eroja, joiden avulla voisimme rikastuttaa toisiamme. Itsemme määrittely prekaarisuuden yhteisen paikan pohjalta on kovin vaikeaa. Prekaarisuus ei edellytä yksinkertaistavaa ja itseään puolustavaa selkeää kollektiivista identiteettiä, mutta kokemus siitä on pakko jakaa. Meidän täytyy keskustella työssä ja elämässä kokemistamme puutteista ja ylikuormituksista paetaksemme uusliberaalia pyrkimystä hajottaa meidät. Se erottaa meidät, heikentää meitä ja tekee meistä pelon, riiston ja epätoivoisen egoismin uhreja. Mutta ennen kaikkea haluamme rakentaa yhdessä uusia elämän mahdollisuuksia yhteisen ja luovan taistelun myötä.

PROJEKTI

Tullaksemme ”ulos kaapista” me immateriaalisen työn tekijät, seksityöntekijät, kotiapulaiset, hotellialan työntekijät, Ramón y Cajalin sairaalan lakkoilijat... alamme puhua (keskenämme) ainutkertaisista prekaarisuuksistamme.

Miten? Sen sijaan, että istuisimme piirissä paikoillamme, olemme valinneet vaihtoehdon, joka on yhtä dynaaminen ja liikkuva kuin me itsekin: me päätimme kuljeskella. Kuljeskelut ovat kuin matkoja, jotka läpäisevät elämäntapamme, ajattelutapamme, ajan- (stressin, ylikuormituksen, intensivoitumisen, kiihtymisen) ja tilantajumme (liikkuvuus, elämänalueet), tapamme ajatella ja käsittää tulonmuodostusta (materiaalinen prekaarisuus, epävakaus), kommunikaatiota, suhde- ja hoivaverkostoja, konflikteja, hierarkioita, riskejä (epävarmuus, haavoittuvaisuus) ja ruumista (kuri, ruumiin räähkäys, nautinnot). Kaikki nämä ovat johtolankoja pienillä opastetuilla matkoillamme pitkin prekaarisuuden eri alueita. Jokaisen niistä kohtaamme tunteisiin ja kommunikaatioon liittyvien kykyjemme, mutta myös reittien tallentamiseen tarkoitettujen kameran ja videokameran avulla. Koska meillä ei ole liikaa aikaa ja koska haluamme, että ponnistustemme tuloksena syntyy jotain kestävää, olemme asettaneet itsellemme ensimmäiseksi hyvin konkreettisen tavoitteen: haluamme tuottaa kuljeskelujen pohjalta audiovisuaalista materiaalia käytettäväksi keskustelussa, joka voi avata prosessin taas uusille naisille ja antaa uudenlaisen kuvan asioista.

2. Työtä tekevien naisten laboratorion ensimmäiset haparoinnit

Joustava työ. Olemme siis näkymättömiä?
Immateriaalinen duuni! Hitto mikä stressi!
Pätkätyö, se on se juttu!

LAKKOVARTIOTUTKIMUS

Precarias a la deriva on toimintatutkimusprojekti, jota olemme tehneet eri naisten kanssa. Heistä osa oli jo alkanut pohtia työelämän muutoksia tai toimia niiden ympärillä yksin tai ryhmässä, (*TrabajoZero o Sexo, Mentiras y Precariedad*) osa taas oli halunnut aloittaa sen. Tämän projektin osanottajat löysivät yhteisiä huolenaiheita 20. tammikuuta 2002 – päivänä, jolle ammattiliitot olivat julistaneet yleislakon. Tuona ja sitä edeltäneinä päivinä kokoontuimme miettimään, millainen ”tempaus” olisi ”meidän aikamme mukainen”, koska olimme perustavalla tavalla tyytymättömiä lakkoon tärkeimpänä taistelun ilmauksena kolmesta syystä:

(1) Lakko ei tavoita (ja tässä ei ole mitään uutta) kokemusta pääosin naisten ”ei-tuottavalla” alueella tekemän kotityön ja hoivatyön riistosta ja sen epäoikeudenmukaisesta jakamisesta.

(2) lakon liikevoimana yleensä toimivat oletukset ja toimintamuodot marginalisoivat tiettyjä jatkuvasti yleistyviä ja usein ”prekaareiksi” kutsuttuja töitä, ja

(3) lakko ei ota lainkaan huomioon prekaaria, joustavaa, näkymätöntä, aliarvostettua ja erityisesti naisten ja/tai siirtolaisten tekemää (seksi-, koti-, huolenpito-, hoiva- tai muuta) työtä.

Kuten eräs toverimme toistamiseen huomautti, kun huhtikuun 10. päivän 2003 sodanvastaista ”poliittista” lakkoa kutsuttiin kokoon: ”Miten keksiä uusia lakon muotoja, kun tuotanto hajautetaan ja siirretään halvempien tuotantokustannusten maihin, kun se organisoidaan niin, että työnteon lopettaminen muutamaksi (edes 24:ksi) tunniksi ei välttämättä vaikuta tuotantoprosessiin, ja kun meidän asemamme työsuhteessa on niin heikko, että lakkoon ryhtyminen vaarantaa mahdollisuuden jatkaa työn tekemistä seuraavana päivänä?”

Oivalsimme, ettei monia näistä ”marginaalisista” (näkyttömistä, sääntelemättömistä, epävakaista) töistä voida lakkauttaa eikä muuttaa tällaisen lakon avulla. Lisäksi työmarkkinoiden prekarisaatio oli lisääntynyt niin, etteivät kyseisen lakon vastustamat uudistukset edes kosketa suurinta osaa työntekijöistä. Niinpä yritimme keksiä uuden, nykytilanteeseen soveltuvan tavan taistella. Päätimme korvata klassisen lakkovartion lakkovartiotutkimuksella. Emme tietenkään todellisuudessa menneet haukkumaan prekaaria tuntityöntekijää tai sulkemaan siirtolaisen pientä pähkinäpuotia. Sillä loppujen lopuksi ja pohjimmiltaan, kaikista sulkemisen ja protestoimisen motiiveista huolimatta, halusimme kysyä: Keitä lakkoon oli kutsuttu? Keitä siinä oli ajateltu? Kiinnostiko ammattiliittoja vähääkään prekaarien, siirtolaisten tai kotiäitien todellisuus? Työnseisaus ei välttämättä edes keskeyttäisi palvelusväen, kääntäjien, graafisten suunnittelijoiden, ohjelmoijien ja kaikkien itsenäisten työntekijöiden tuotantoprosessia. Joka tapauksessa sen keskeyttäminen tuoksi päiväksi ei saisi aikaan

muuta kuin heidän seuraavan päivän työmääränsä kaksinkertaistamisen. Koska työtä koskeva kokemuksemme ei sopinut yhteen kamppailujen käytäntöjen kanssa, meistä vaikutti kiinnostavammalta yrittää avata tila kanssakäymiselle joidenkin tuona päivänä töissä tai ostoksilla käyvien tai kaduilla kiertevien naisten kanssa.

Tammikuun 20. päivän keskustelut osoittautuivat hyvin hedelmällisiksi. Eivät niinkään sen vuoksi, mitä meille kerrottiin siellä ja täällä tai sen, mitä onnistuimme saamaan näkyviin itsellemme. Näimme kuitenkin vilaukselta avautuvan tilan, lähestyvien ennakoimattomien tapaamisten mahdollisuuden ja nautimme keskustellessamme tuntemattomien ihmisten kanssa ilman koneiden välitystä: ilman nauhuria, kameraa tai lehtiötä.

REUNALLA

Kuten jo sanottu, näitä ja muita kysymyksiä nousi esiin aiemmista pohdiskeluistamme. Mekin otimme kohteeksemme ensisijaisesti muutamat tuotantoprosessia koskevat jatkuvuudet ja muutokset sekä uuden, uusliberalismin voimakkaasti leimaaman työympäristön, johon nämä jatkuvuudet ja muutokset sijoittuivat.

Eräs hallitseva tendenssi, joka on nostettu esiin monissa uusmarxilaisissa pohdiskeluissa, on niin sanotun *immateriaalisen työn* (affektiivisen, kommunikatiivisen, luovan työn, koodaus-työn...) esiinnousu¹. Vaikka monet analyysit eivät sitä huomioikaan, tämä kognitiivisiin prosesseihin, tiedon, kielten ja suhteiden tuottamiseen liittyvä työ ei ole homogeenista, mikä johtuu ennen kaikkea siihen kohdistuvasta yhteiskunnallisesta arvostuksesta. Juuri sen takia asiakkaan kullin imeminen ja nettisivujen suunnittelu ovat aivan eri asioita.

Keskustelun kannalta tämä on varsin tärkeää ennen kaikkea siksi, että ”uusintamiseen” liittyvät kysymykset jäävät

yleensä pimentoon riippumatta siitä, käsitetäänkö uusintaminen kapeasti, koti- ja hoivatyönä (maksetaan siitä tai ei), vai laajasti – kommunikaationa, johtamisena, sosialisatona, hyvinvoinnin tai elämänmuotojen tuottamisena laajennetussa kotiympäristössä. Näin uusintaminen ylittää Engelson mainitseman ”välittömän elämän tuottamisen ja uusintamisen”². Kapeamman käsityksen tapauksessa kysymykset jäävät pimentoon siksi, etteivät kyseiset työt vastaa niin sanottua ”hegemonista tendenssiä” vaan ne tulkitaan ainoastaan jäänteinä historiallisesta eriarvoisuudesta, joka synnyttää jatkumon ja vastavuoroisen suhteen naisten tekemän palkkatyön ja palkattoman työn, omassa ja vieraassa kodissa tehtävän työn välille. Tämä jatkumo myös edelleen määrittää heidän tilannettaan työmarkkinoilla (vai meneekö se toisin päin?) sekä siltä kannalta, minkälaisiin työpaikkoihin he päätyvät (toimistotyö, asiakaspalvelu, sairaanhoito- ja hoivatyö, mallintyo jne.) että palkkaa ja työn ominaisuuksia koskevien erojen suhteen. Kolmannen sektorin kasvu ja siihen liittyvä joidenkin uusintamistöiden prekarisoitu siirtyminen naisilta toisille tuo mukaan uuden tekijän, joka on syytä pitää mielessä. Laajemmassa mielessä, jos hyväksymme tämän erottelun, tunnesiteenä ymmärretty välittömän elämän uusintaminen osoittautuu äärimmäisen hajanaiseksi alueeksi, joka nopeasti sekoittuu elämään (”työhön laitettuun elämään”, ”elämän ajan haltuunottoon”) ja hämärtää ne vallan muodot, jotka tekevät elämästä, yhteistyöstä, affektiivisista suhteista, mauista, tiedosta ja seksuaalisuudesta äärimmäisen liukuvan kentän, jonka ”luonnollisuutta” ei milloinkaan kyseenalaise-
teta.

Olemme siis sitä mieltä, että jotkut immateriaalista työtä koskevat lähestymistavat eivät lainkaan kiinnitä huomiota tai eivät ota todella vakavasti kysymystä uusintamisesta ja sen yhteydestä patriarkaaliseen ja rodulliseen vallankäyttöön. Me sitä vastoin osallistumme feminismiin piirissä pitkään jatkuneeseen keskusteluun, joka kehittää edelleen marxilaista ajatusta uusintamisesta

laajassa mielessä. Uusintaminen on moninaisten valtasuhteiden läpäisemää. Lähestymistapa on sukua Foucault'n ajatuksille vallasta ja subjektiksi tuleminen prosesseista: moderneista vallankäytön muodoista, jotka eivät perustu suoraan väkivaltaan vaan aktiiviseen alistumisen tuottamiseen. Tätä ajatusta ovat kehelleet eri näkökulmista eteenpäin esimerkiksi Butler ja Pateman. Lähestymistapamme on sukua myös monille radikaaleille, materialistisille ja psykoanalyttisille feministisille lähestymistavoille, jotka painottavat esimerkiksi sukupuolten välistä työnjakoa, seksuaalisuuden kontrollia, normatiivista heteroseksuaalisuutta tai perheen piirissä tapahtuvaa sosialisatiota.

1970-luvulla vahvasti esiin nousseita uusintamiseen liittyviä keskusteluita käydään tänään usein panoksin, jotka on tarpeen nostaa esiin³. Voimme edelleen hyödyntää analyysiä, joka koskee uusintamista, kapitalismin jäsentymistä, patriarkaattia, rotuun perustuvaa valtaa ja – mikä on tänään erityisen ajankohtaista – kolonialismin historiaa ja myös viime vuosikymmenten väestöliikkeitä kiihdyttäneitä maantieteellisiä epäsymmetrioita. Hyödynnämme myös ajattelua ja poliittista käytäntöä, joka käsittelee ruumista vallankäytön ja riiston paikkana ja ilmauksena. Käsitämme ”tuottavan ruumiin” tai ”(sukupuolitetun) ruumiin tuottamisen” jatkuvana prosessina. Tässä prosessissa ruumiillistuu sellaisia subjektiivisuuksia, jotka ovat alistettuja samaan aikaan kuin ne kamppailevat määrittääkseen itse kehityksensä ehdot. Hyödynnämme lisäksi feminististä julkisen ja yksityisen teoretisointia tapana käsitellä jatkuvuuksia ja epäjatkovuuksia ihmissuhteiden ja kodin piirin ilmiöiden ja yhteiskunnallisesti arvostetummissa työn, valtion ja politiikan piirissä tapahtuvien asioiden välillä. Näiden piirien, esimerkiksi elämän ja työn, mutta myös koulutuksen ja työn tai henkilökohtaisen ja työn, lisääntyvä yhteen-sulautuminen erotteluja tuottavana historiallisena prosessina ja moderniteetin eriytymisten poliittisena kritiikkinä vaikuttaa meistä keskeiseltä tutkimuksen kohteelta.

Lisäksi immateriaalista työtä koskevat kehittyvät tuovat esiin toisenlaisia työn organisoinnin tapoja. Niiden perustana on toki immateriaalisen työn etiketin alle ryhmittyneiden toimintojen itsensä luonne, mutta ennen kaikkea uusliberalistiset uudelleenrakenteistamisen strategiat, jotka käytännössä muodostuvat kulujen ja oikeuksien leikkaamisesta ja työvoiman hallinnoinnin koventamisesta. Tämä työvoima on alati hajanaisempaa ja liikkuvampaa ja työskentelee nykyisin monille naisille tutuissa epätyypillisissä oloissa: urakkapalkalla, joustavilla ja ennakoimattomilla työajoilla, ylipitkiä päiviä ja palkattomia jaksoja ilman tehtäviä, työntekoa tuntipalkalla, ilman sopimusta, ilman oikeuksia, itsenäisesti, kotona ja niin edelleen. Niinpä työvoiman kehitys liittyy avainkysymyksiin, joihin palaamme myöhemmin: ajan, tilan, sopimuksen, palkan tai työehtojen uudelleenjärjestäminen. Ilmiöiden seuraukset ovat tuttuja kaikille: niitä ovat esimerkiksi eristyneisyys ja kyvyttömyys järjestää elämänsä ”niin kuin pitää”, stressi, uupumus, omaehtoisen kanssakäymisen ja protestoimisen mahdottomuus, sosiaalinen kontrolli sekä pelko ”tulla ulos kaapista” ja ilmaista itseään vapaasti kaikenlaisten kysymysten suhteen.

Kolmanneksi kaikki tämä täytyy liittää muihin yhteiskunnallisen elämän puoliin, jotka edistävät tiettyjen subjektien joutumista tiettyihin epäedullisiin positioihin, koska heidän mahdollisuutensa liikkua on hyvin rajoitettu tai jopa olematon. Näin käy, jos henkilö sattuu olemaan laitton siirtolainen, jos hän päättää hankkia lapsen, jos hän on äiti tai ylipäättään nainen, jos hän näyttää ”sopimattomalta” tai ”kelvottomalta” tai jos hän on esimerkiksi transseksuaali, värillinen, naismainen tai ruumiinrakenteeltaan vääranlainen. Kaikkien näiden tekijöiden jäsentyminen toimii jatkuvana erottelun ja hierarkisoinnin lähteenä, jonka vuoksi tietyt ryhmät ovat lähtökohtaisesti köyhempiä ja niillä on vähemmän valinnan mahdollisuuksia. Niin sanottu ”työn feminisoituminen” neuvotteluaseman jatkuvana heikentämisenä ja

prekaarisuuden yleistämisenä syntyy siis valtavan epäsäännöllisellä maaperällä, joka lujittaa, uusintaa ja muuntelee patriarkaatissa ja kolonialismin perintönä syntyneessä rasisisessä järjestyksessä jo olemassa olevia sosiaalisia hierarkioita. Juuri tältä pohjalta nykyään syntyvät samanaikaisesti kotien ja perheiden muotoja koskevat muutokset, hoivan globaali uudelleenrakenteistuminen sekä sukupuolen esitystavat ja retoriikat.

TYÖTÄ TEKEVIEN NAISTEN LABORATORIOSTA KULJESKELUIHIN

Ensimmäinen tammikuun 20. päivän lakkovartiotutkimus, jonka tulokset olivat rajallisia mutta hyvin inspiroivia, antoi sysäyksen uudelle tutkimusprojektille. Projekti perustui liikkumiseen eli mahdollisuuteen hahmotella ja käydä läpi naisten prekaarisuuden eri piirit metropolissa läpäiseviä reittejä. Rikkoaksemme feminismiin vahvasti kyseenalaistaman työn ja elämän välisen eron, päätimme etsiä tutkimuskäytäntöä, joka kiinnittäisi huomiota tilallisen-ajalliseen jatkumoon kaksinkertaisen, tai pikemminkin moninkertaisen läsnäolon⁴ kokemuksessa. Tämä läsnäolo on subjektiivinen siirtyminen, tai situationistien sanoin, keskeytymättömän eri psyykkisten ympäristöjen läpi kulkemisen tekniikka. Olisimme voineet jäädä pidemmäksi aikaa paikallemme ja käyttää enemmän aikaa tutkimuksemme teoreettisten perusteiden, sepittämiemme hypoteesien tai tutkimuksemme lähtökohtana toimivan feministisen näkökulman muotoiluun. Joka tapauksessa eniten meitä ajoi eteenpäin halu saada tietoa matkan varrella, keskustella keskenämme kulkiessamme, oppia tuntemaan prekarisoitujen työmarkkinoiden ja työhön laitetun elämän uudet (ja vähemmän uudet) tilanteet ja todellisuudet.

Päätimme lisäksi, että meidän täytyisi toteuttaa kuljeskeluun siirtyminen ensimmäisessä persoonassa: kertomalla jokainen toisillemme eroista meidän välillämme sekä meidän ja toisten läheisten ihmisten välillä ja lähestymällä toisiamme harkitusti, mutta

kestävällä tavalla. Puhuimme siis tässä mielessä samaan aikaan yhteisten paikkojen etsimisestä ja voimaannutettavista singulaarisuuksista. Olemme lähestyneet yhä enemmän toisiamme niiden myöhempien keskustelujen jälkeen, joiden myötä korvasimme alkuperäisen lausuman ”olemme prekaareja” toisilla lausumilla, jotka painottavat vähemmän lähtökohtana olevaa identiteettiä ja kiinnittävät enemmän huomiota identiteetin rakentamisen ja purkamisen prosesseihin⁵.

Varmaa on, että tilanteemme ovat niin erilaisia, että meidän on hyvin vaikeaa löytää yhteisiä nimittäjiä, joiden pohjalta solmia liittolaisuuksia. On yhtä haastavaa tavoittaa sovittamattomia eroja, joiden avulla rikastuttaa toisiamme. Meidän on vaikeaa ilmaista itseämme, määrittellä itseämme prekaarisuuden yhteisen paikan pohjalta. Prekaarisuus ei edellytä yksinkertaistavaa ja itseään puolustavaa selkeää kollektiivista identiteettiä, mutta sen kokemus on pakko jakaa. Meidän täytyy keskustella työssä ja elämässä kokemistamme puutteista ja ylikuormituksesta, jotta voimme paeta uusliberaalia pyrkimystä hajottaa meidät. Se erottaa meidät, heikentää meitä ja tekee meistä pelon, riiston ja epätoivoisen egoismin uhreja. Mutta ennen kaikkea haluamme rakentaa yhdessä uusia elämän mahdollisuuksia yhteisen ja luovan taistelun myötä. Singulaarisuuden korostaminen johtuu halusta kehittää politiikkaa, joka ei jälleen kerran uusintaisi kuviteltuja samankaltaisuuksia. Ajattelimme tässä kohden erityisesti joidenkin kotipalvelutyötä tekevien siirtolaistovereiden erityislaatuista tilannetta ja sellaisen näkökulman seurauksia, joka vaatii erilaisia kompromissin muotoja kuin ne, joihin jotkut meistä olivat tottuneet.

Yleisesti ottaen kyse oli naisten prekarisoituneen työn kartoittamisesta kokemusten vaihtamisen pohjalta, yhteisestä pohdiskelusta sekä kaiken nähdyn ja kerrotun tallentamisesta. Tarkoituksena oli materialisoida (valokuvien, päiväkirjojen, videoiden, äänitteiden, kirjoitettujen kertomusten ja muun materiaalin avulla) mahdollisimman paljon näitä kohtaamisia, jotta voi-

simme välittää eteenpäin sen tulokset ja sen pohjalta tehdyt hypoteesit sekä suhtautua kommunikaatioon vakavasti, ei vain taisteluiden levittämisen työkaluna vaan uutena politiikan paikana ja aiheena. Lähtökohtamme oli naisten vallattu talo Eskalera Karakola, määränpäämme tuntematon. Nyt meitä askarrutti ennen kaikkea matkan tekeminen.

KULJESKELUT

Kuljeskelun idea, jota jotkut meistä olivat jo kokeilleet muissa tutkimusyhteisöissä ja joka on viime kädessä peräisin situationismista⁶, osoittautui välillä hankalaksi selittää. Kuitenkin tapahtumien itsensä kulku selvensi, mikä merkitys oli sillä, että staattiset haastattelut korvattiin urbaaneilla matkoilla. Ehdottaessamme joillekin tovereille kuljeskeluun ryhtymistä painotimme erityisesti sitä, että näin voisimme välttyä jäämästä yksin nykyisille tai entisille työpaikoillemme, voisimme sitoa nämä paikat yhteen ja katsoa, mitä tapahtuu. Näin päädyimme sisällyttämään matkareitteihimme katuja, taloja, yrityksiä, liikennevälineitä, ruoka-kauppoja, baareja, putiikkeja, ammattiyhdistysten toimistoja ja niin edelleen. Valitsimme metodiksemme kuljeskelun, koska se on tapa kutoa tätä tilanteiden ja kokemusten hajanaista verkkoa. Tavoitteenamme oli tuottaa subjektiivinen kartta metropolista arkisten reittiemme avulla.

Kuljeskelun situationistisessa versiossa tutkijat heittäytyivät harhailemaan päämäärättömästi pitkin kaupunkia ja antoivat keskustelujen, kanssakäymisten ja urbaanien mikrotapahtumien toimia oppinaan. Tämän ansiosta he saattoivat luoda sattumiin ja fyysisten ja subjektiivisten virtojen vastaavuuksiin perustuvan psykokartografian: he asettuivat alttiiksi tiettyjen paikkojen vetovoimalle ja luotaantyöntävyydelle, matkan varrella syntyville keskusteluille ja ylipäättään tavalle, jolla urbaani sosiaalinen ympäristö vaikuttaa ja sekaantuu kanssakäymisiin ja sielullisiin tiloihin.

Tämä tarkoittaa, että kulkiessaan ihminen kiinnittää huomiota kirkuviin julisteisiin, houkutteleviin penkkeihin, painostaviin rakennuksiin ja vastaantuleviin ihmisiin. Omassa versiossamme päätimme vaihtaa nuorelle, porvarilliselle ja vailla mitään sitoumuksia olevalle miehelle sopivan flanöörin sattumanvaraisen kuljeskelun omaan elämäämme pohjautuvaan kuljeskeluun pitkien jokaisen jokapäiväisiä tiloja. Halusimme kuitenkin säilyttää kuljeskelun aisteja yhdistävän ja tapahtumille avoimen luonteen. Kuljeskelu muuttuu näin liikkeessä tehdyksi haastatteluksi, johon yhdistyy ympäristön kollektiivinen havainnointi.

Miten kuljeskelu tapahtuu? Lähdimme liikkeelle naisistuneista prekaareista aloista. Alkuun päästäksemme valitsimme niistä viisi:

kotipalvelutyö
puhelinmarkkinointi
kääntäminen ja kielten opetus
majoitusala ja
sosiaalisairaanhoito⁷

Jätimme seuraavaan vaiheeseen muita aivan yhtä tärkeitä prekaareja: seksityöläiset, apurahatutkijat, toimittajat, tiedottajat, mediatyöläiset, opettajat. Oppainamme toimineet naiset (joissain tapauksissa joku meistä, joissain taas toverit, ystävät, tuttavat) valitsivat joukon keskeisiä paikkoja: koti, työpaikka, ruokakauppa, puisto, nettikahvila... Näitä sitten yhdistelimme merkityksillä ladatuksi reitiksi, kartaksi arkemme muodostavista tapahtumien ja samanaikaisuuksien verkostoista. Erään englantilaisopettajan avulla onnistuimme, osittain sattumalta ja hänen NCR:n (pankkiautomaatteja asentava ja kunnostava monikanallinen yritys) pomona työskentelevän oppilaansa järjestämän spontaanin opastetun vierailun ansiosta, löytämään yhteyden toisen toverimme joustavan työn todellisuuteen globalisoitujen

markkinoiden vaatimusten mukaan uudelleenjärjestetyssä tehtaassa.

Kuljeskelu mahdollistaa arkipäivän tarkastelemisen poliittisena ulottuvuutena ja vastarinnan lähteenä, koska se pitää kokemusta tärkeimpänä epistemologisena kategoriana. Kokemus ei tässä mielessä ole esianalyttinen kategoria, vaan keskeinen käsite päivittäisten toimintojemme välisten yhteyksien ymmärtämiseksi sekä – mikä on vielä tärkeämpää – niiden tapojen ymmärtämiseksi, joilla annamme merkityksiä paikalliselle ja ruumiilliselle arkipäiväisyydelle. Kyse ei tarkkaan ottaen ole havainnoinnin tekniikasta; se ei lainkaan pyri ”uusintamaan” tai tavoittamaan kokemusta sellaisenaan ja tavanomaisena (mikä on klassisen antropologian lähes mahdoton ideaali) vaan tuottamaan yhtäaikaista lähestymisen ja etäännyttämisen, näkyväksi tekemisen ja vieraannuttamisen, muutoksen ja kertomuksen liikkeen. Niinpä olemme kiinnostuneita oppaittemme näkökulmasta (miten he määrittelevät ja kokeilevat prekaarisuutta, miten he organisoituvat päivittäin ja mitkä ovat heidän elämisen strategiansa lyhyellä ja pitkällä tähtäimellä, millaisia ovat heidän odotuksensa) emmekä tässä prosessissa halua vältellä dialogia ja kohtaamisemme yhteydessä syntyvää salaliittolaisuutta. Enää ei ole paluuta. Kotiin paltautamme päässä kuhisee seuraavaan tapaamiseen asti.

Kaikista näistä matkoista pyrimme saamaan irti yhteisiä nimiä tälle uuden työn todellisuuden muodostavien mutta toisilleen tuntemattomien tai jopa toisistaan tietämättömien singulaarisuuksien hajaannukselle. Uneksimme nimittäin siitä, että voisimme edes jossain määrin luoda hajaannuksen ja heikkouden tilalle liittoumien voimaa, verkostojen potentiaalisuutta. Kuljeskelujen aikana molempien tavoitteiden vaikeus nousi kuitenkin esiin. Prekaarin työn todellisuudet ovat hyvin, hyvin erilaisia: meidän kunkin hallussa olevat resurssit, aineellinen ja affektiivinen tuki, palkat, oikeudet, tekemisemme sosiaalinen arvostus, erilaiset valmiudet ja herkkyydet.